

Prof. dr. sc. Aleksandra Frković, Rijeka

PRVA MATIČNA KNJIGA ŽUPE KOTOR I ŽUPE CRIKVENICA, 1735.-1793.

Sažetak

Prva matična knjiga župe Kotor iz 1735. godine i župe Crikvenica spašena je iz požara koji je 1776. poharao Kotor i uništio župni ured. Kotor gubi svaku važnost, a razvija se naselje uz more, Crikvenica, i tu se osniva nova župa. Knjiga se sastoji od pet dijelova: knjige krizmanih, blagajničke knjige, knjige vjenčanih, rođenih (krštenih) i umrlih. Pisana je u redovima, i to najprije na hrvatskom, a od druge polovice pedesetih godina 18. stoljeća na latinskom jeziku. Matična knjiga župe Kotor i župe Crikvenica pohranjena je u arhivu Riječke nadbiskupije, a prema dostupnim podacima iz literature do sada još nije cijelosti istražena.

Ključne riječi

župa Kotor, župa Crikvenica, prva matična knjiga

Matične knjige – izvor povijesnih istraživanja

Matične knjige sadrže sve važne ubilježbe o životu pojedinca, obitelji, naselja, odnosno jedne cijele zajednice te imaju značenje službenih knjiga. Važan su izvor za izučavanje onomastike, patronimike, genealogije, lingvistike, migracija, nataliteta i mortaliteta, bolesti, zanimanja pojedinaca te brojnih drugih istraživanja. Pri tome posebnu važnost ima matična knjiga rođenih jer se u nju unose sve statusne promjene pojedinca. Dug i naporan rad mnogih znanstvenika na istraživanju matičnih knjiga dao je snažni poticaj razvoju historiografije kao multidisciplinarne i interdisciplinarne društvene i humanističke znanosti.

Opći propis o obveznom vođenju matičnih knjiga u Katoličkoj crkvi usvojen je na Tridentinskom koncilu 1563. godine. To je doba procvata reformacije i bilo je potrebno popisati sve katolike kako bi se spriječili mješoviti brakovi. Rimski obrednik (*Rituale Romanum*), donesen je 1614. i daje upute o jedinstvenom vođenju matičnih knjiga u cijeloj crkvi.

Već od Tridentinskog sabora župa je shvaćena kao živi organizam kršćanskog naroda u krilu određene biskupije, u kojoj od biskupa određeni svećenik vjernike izgrađuje, posvećuje te ih tako vodi vječnom spasenju, što i jest osnovna zadaća pastorala prema Tridentinskom saboru, tj. *Salus animarum*.

Malo su gdje sačuvane te stare matične knjige – matice rođenih (krštenih), vjenčanih, umrlih, potvrđenih (krizmanih) i knjige stališa duša (popisi obitelji) – iz početka njihova vođenja. Ali najstarije matične knjige u Hrvatskoj, s podacima iz razdoblja prije donošenja odluke Tridentinskog sabora, vođene su u sljedećim župama: Umag (od 1400.), Omiš (1488.), Hvar (1516.), Labin (1536.), Bale (1538.), Buje (1539.), Mandalina kod Šibenika (1544.), Vodnjan (1599.), Rovinj (1560.), Zadar (1560.), Trogir (1569.). Najstariji sačuvani upis s područja nekadašnje Dubrovačke nadbiskupije potječe iz 1578., a nalazi se na otoku Šipanu, u župi Suđurađ. U svome radu o matičnim knjigama u Državnom arhivu u Rijeci, Albino Senčić posebno ističe vrijednost matične knjige krštenih župe Osor s podacima od 1560. do 1598. godine.

Matične knjige vođene su bez posebne klasifikacije do donošenja patenta Josipa II. od 20. veljače 1784. kada se za zemlje pod austrijskom vlašću propisuju određeni odjeljci. Prema tom patentu, primjerice, registar umrlih morao je sadržavati šest odjeljaka: 1. godina, mjesec i dan smrti, 2. broj kuće, 3. ime i prezime, 4. vjeroispovijest, 5. zanimanje, 6. starost umrlog.

Od 1827. godine postoje zakonski propisi koji župnike obvezuju da pišu dva izvorna primjerka svake matice. Jedan se čuva u uredu, a drugi se šalje svake godine višoj državnoj ili crkvenoj vlasti. Taj primjerak matice koji se na kraju godine šalje višim institucijama naziva se parica. Tako se neke parice iz crikveničke župe nalaze u Biskupskom arhivu u Senju. Matice se redovito vode od osnutka župa. Nisu se sve matice započimale voditi u isto vrijeme. Redovito su najstarije matice krštenih, a zatim se javljaju matice vjenčanih te umrlih. Negdje se javljaju sve tri zajedno i to je praksa od 18. stoljeća nadalje. Najstarije su matice u Rijeci iz 1594. godine, a zatim matice u Bribiru (1603.) koje su pisane glagoljicom.

Ponekad su službeni podaci bili dopunjeni dodatnim zapažanjima koja nemaju veze s matičnim knjigama, ali su se župniku činili zanimljivim. Tako se u maticama može pročitati o gradnji i blagoslovu crkava, kapela i oltara, o zvoncima, orguljama, zvonima, epidemijama, elementarnim nepogodama, ali i o nesrećama na moru. U svome istraživanju o nekim bilješkama u matičnim knjigama istarskih župa, Jakov Jelinčić između ostalih navodi zapis iz

matične knjige umrlih župe Bale, gdje je župnik Nicolò Fioretto ubilježio da su 21. rujna 1609. godine na dan sv. Mateja apostola nanovo zasvirale orgulje, koje je u župnoj crkvi u Balama izradio majstor Bortolo Fonda, rodom iz Pirana, a nastanjen u Veneciji.

Prilikom pripreme matičnih knjiga za mikrofilmiranje u Središnjem laboratoriju za fotografiju, reprografiju i mikrografiju Hrvatskog državnog arhiva u Zagrebu, Martin Modrušan naišao je na razne bilješke. Tako je u matičnoj knjizi rođenih župe Varaždin uočio zapis o požaru 1776. godine. U jednoj matičnoj knjizi na području Varaždina župnik je ispisao cijelu jednu stranicu pod naslovom Župnik mora biti zdrav i bogat. U matičnoj knjizi rođenih župe Stubica Donja zabilježen je Napoleonov pohod na Rusiju 1812. godine. U matici rođenih župe Fužine, župnik Antun Franciscovich zapisao je na latinskom jeziku bilješku o barbarskom upravljanju Gala (Francuza) u okupiranim pokrajinama, pa tako i područjem Gorskog kotara od 15. studenog 1809. do 17. kolovoza 1813. Na istom listu župnik Frančišković ispjevao je, na hrvatskom jeziku, pjesmu o Austrijskom carstvu i caru Franji te oslobođanju od Francuza.

Da matična knjiga može poslužiti i za pisanje dnevnika, dokaz je matična knjiga krštenih župe Orašac u Dubrovačkom primorju, u kojoj je župnik don Miho Radilović 1806. godine vodio svoj dnevnik pod naslovom Memoria delle cose successe nel 1806. Opisao je ratni sukob velikih sila Rusije i Francuske na teritoriju Dubrovačke Republike. Dnevnik župnika Rđilovića dragocjen je izvor posebno za područje Dubrovačkog primorja.

Zbog nedostatnosti profesionalne medicinske evidencije u ondašnje doba, veliku vrijednost imaju medicinski podaci sačuvani u matičnim knjigama, koje su uglavnom bilježili svećenici. Kvaliteta podataka ovisila je o savjesnosti, marljivosti, ali i obrazovanosti zapisivača. Osim dosljednosti pojedinih župnika, kontinuitet mogućeg praćenja demografskih promjena u pojedinim župama ovisi i o očuvanosti, odnosno o gubitku pojedinih knjiga. Zahvaljujući svećenicima, prvi podaci o djelovanju primalja u našim krajevima nalaze se u matičnim knjigama krštenih, kada je primalja krstila novorođenče u neposrednoj životnoj opasnosti.

Cilj je ovog rada prikazati osnovne dijelove i neke značajne ubilježbe, još uvijek slabije znane, prve Matične knjige župe Kotor i župe Crikvenica, pohranjene u arhivu Riječke nadbiskupije.

Kratki prikaz matice župe Kotor

Na Kotoru su tijekom 12. stoljeća i početkom 13. stoljeća izgrađene župna crkva sv. Šimuna i sv. Jude Tadeja, crkva sv. Jurja, crkva sv. Stjepana i crkva sv. Mihovila. Gledajući strateški, Kotor je bila dobro postavljena gradina. Mo-

guće pristupe ušću Dubračine i bočne obronke štitile su utvrde na Kavraniću, Ladviču, u pozadini gradine na Obli i Dreninu, te humke na Stolniču i grebenu iznad Godača. Ali u borbi s požarom nije bilo pomoći. Godine 1776. požar je poharao Kotor i uništio župnu crkvu sv. Šimuna i župni stan. Od župnoga arhiva župe Kotor sačuvana je samo jedna jedina matična knjiga koja je spašena iz požara. Pretpostavlja se da su se prije 1735. godine matice vodile vrlo površno ili se uopće nisu vodile. Nakon požara kotorski župnik se preselio u Crikvenicu, u pavlinski samostan.

Matična knjiga župe Kotor predstavlja posljednju odnosnu jedinu knjigu župe Kotor i prvu knjigu župe Crikvenica. Već davnih godina prošloga stoljeća u svojim rukopisima Rigoni (1914.-1941.) i Gregurić (1941.) pisali su o toj matici. Ratimir Gregurić u svojoj Građi za povijest Crikvenice navodi sljedeće: *Ovoj staroj matici, jednoj koja je bila spašena iz požara na Kotoru, zahvaljujemo mnoge podatke o prošlosti naše župe. Knjiga je duga 45 cm, široka 17 cm, a debela 4,5 cm. Korice su dosta otrcane, isto i rubovi pojedinih listova, no inače je knjiga očuvana. Na koricama je, unatoč oštećenjima, još čitljiv naslov:*

Protocolum Intram
Parochiæ Kotorensis Ecclesiæ
Sti Simeonis & Judæ
Annô 1735.

Knjiga započinje sljedećim tekstom:

Liber Parochialis Ecclesiæ
Kotorensis provisus decreto
Illusmi: Rendssimi: Dñi: Dñi: Jō: Antonii
De Benzone, Segniensis, Modrussiensis, seu
Corbaviensis Episcopi, Suæ Sanctitatis
Prælati Domestici, Solii Pontificii Assistantis,
ac Sacræ, Cæs:æ Reĝg: Majestatis Consiliarii, &. &.
Annô reparatæ salutis
1735.

(Župna knjiga kotorske župe providena dekretom presvijetlog i prečasnog gospodina gospodina Ivana Antuna de Benzone, biskupa senjskoga i modruškoga ili krbavskoga, kućnog prelata njegove svetosti, asistenta Svete Stolice i savjetnika svetog carskog i kraljevskog veličanstva itd itd. Godine spasa našega 1735.)

Prije imena biskupa Benzonija dva puta je navedena riječ gospodin da bi se ukazalo na njegovo plemićko porijeklo.

Knjiga se sastoji od pet dijelova:

1. Matična knjiga krizmanih (bermanih), od 1735. do 1791.

Knjiga krizmanih (potvrđenih, bermanih) obuhvaća 12 listova i vođena je od 1735. do 1789. godine. Prema Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu, ta matična knjiga vodi se do 1791. U biti posljednja je krizma obavljena 1789. godine, ali je dvije godine kasnije župnik upisao nekoliko bilježaka.

Od 1738. upisi se vrše na latinskom jeziku. Za svakog krizmanika upisivalo se samo ime kuma. U razdoblju od 54 godine krizma je održana 13 puta. Krizme su se održavale relativno često, s većim razmakom između 1756. i 1770. Održavali su ih sljedeći biskupi:

- Ivan Antun vitez de Benzoni – 1735., 1738., 1745.
- Juraj Vuk barun de Čolić od Löwensberga – 1746., 1749., 1752., 1756.
- Pio Manzador – 1770. (u kapeli sv. Antuna Padavanskog)
- Ivan Krstitelj Kabalin de Ehrenburg – 1779.
- Ivan Krstitelj Ježić – 1789.

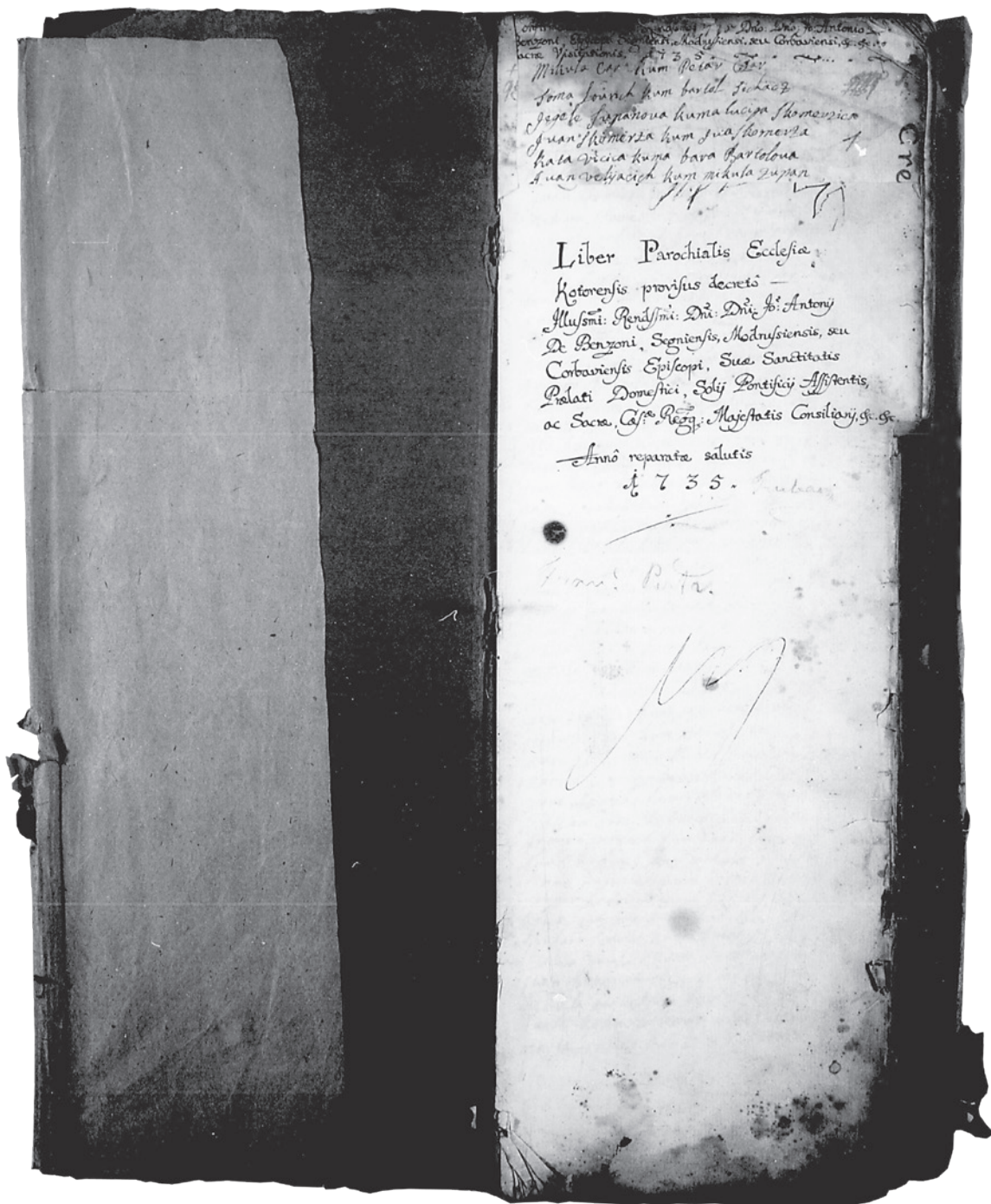
Godine 1779., nakon zapisa krizmanika, nalazi se bilješka da je biskup Kabalin instalirao novog kotorskog župnika Ivana Pavla Radetića, koji je ovom župom upravljao od 1775. kao administrator. U matici krizmanih župnika Radetića također se naziva kotorskim župnikom, iako je Kotor 1776. godine stradao u požaru, dok se u zapisima blagajničke knjige župnik Radetić naziva crikveničkim župnikom.

Na posljednjoj stranici matice krizmanih nalazi se nekoliko bilješka. Na prvom je mjestu bilješka o posveti glavnog oltara nekadašnje pavlinske crkve, izgrađenog 1776. godine:

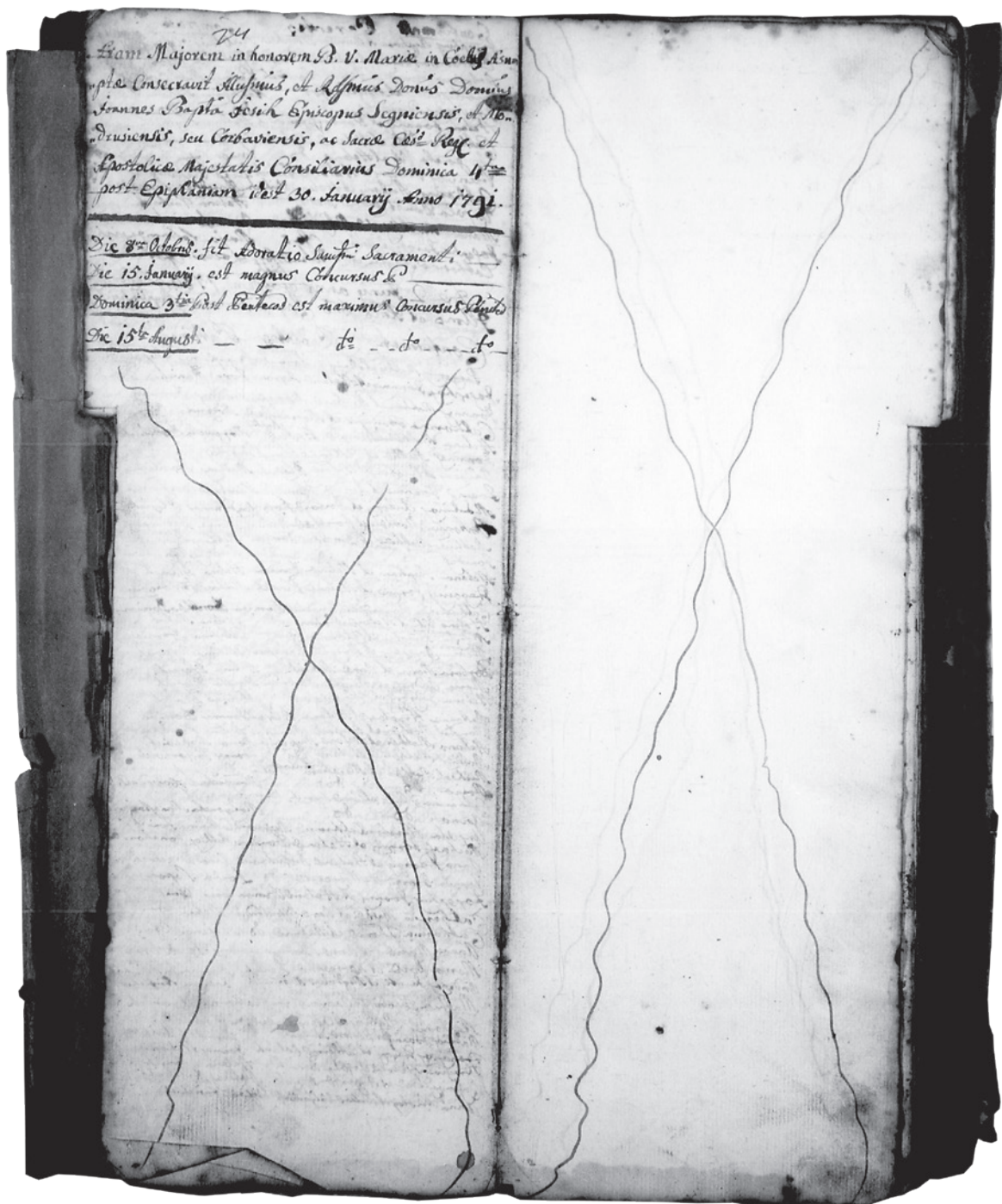
**Aram Majorem in honorem B.V. Mariæ in Coelos Assumptæ
Consecravit Ilusmus, et Rdsmus Dominus Dominus Ioannes Bapta
Iesich Episcopus Seggniensis, et Modrussiensis, seu Corbaviensis, ac
Sacra Cæsæ Regg. et Apostolicæ Majestatis Consiliarius Dominica 4ta
post Epiphaniam idest 30. Ianuarii Anno 1791.**

(Veliki oltar u čast Blažene Djevice Marije u nebo uzete posvetio je presvijetli i prečasni gospodin gospodin Ivan Krstitelj Ježić biskup senjski i modruški ili krbavski, te savjetnik svetog carskog kraljevskog i apostolskog veličanstva, na četvrtu nedjelju iza Bogojavljenja, tj. 30. siječnja 1791.)

Zašto je oltar posvećen petnaest godina nakon što je sagrađen, predmet je razmatranja Antuna Rigonija u Spomenici župe Crikvenica i Ratimira Gregurića u tekstu Građa za povijest Crikvenice. Je li se javila potreba za ponovnim posvećenjem ili neki drugi razlog? Odgovor na to pitanje nisu našli.

Prva stranica Matične knjige župe Kotor iz 1735. godine (Državni arhiv Rijeka)

74
Eam Majorem in honorem B. V. Mariæ in Collegio An-
glice consecravit Aliphius, et Aliphius Dominus Dominus
Johannes Baptista Fritsch Episcopus Seguinensis, et Mo-
drusensis, seu Corbaviensis, ac Sacrae Cæs. Rege. et
Pontificis Apostolice Majestatis Consiliarius Dominica 14ta
post Epiphaniam id est 30. Januarij. Anno 1791.

Die 8ta Octobris. fit Adoratio Sacramenti.

Die 15. Januarij. est magnus Conventus.

Dominica 3ta post Pentecost. est maximus Conventus.

Die 15ta Augusti. — — — — —

Bilješke na posljednjoj stranici matice krizmanih Matične knjige župe Crikvenica,
godine 1791. (Državni arhiv Rijeka)

Osim bilješke o posveti oltara upisani su i datumi održavanja sajмова te dan kada se u župi slavi klečanje, tj. kada se vjernicima izlaže na klanjanje sv. Otajstvo. Sajmovi su održani 15. siječnja, na dan sv. Pavla, prvog pustinjača, zaštitnika pavlinskog reda i 15. kolovoza, na dan Velike Gospe. Sajam na treću nedjelju iza Duhova nije održan.

2. Blagajnička knjiga (knjiga dohodaka i izdataka), od 1775. do 1792.

Knjiga dohodaka i izdataka (blagajnička knjiga) pisana je na latinskom jeziku i ima 11,5 stranica. Počeo ju je voditi župnik Fabijan Pavao Radetić tako da je upisivao najprije primitke (perceptio), a zatim izdatke (erogatio). Vrijednosti su izražene u librima (L) i soldinima (S). Na kraju godine župnik je upisao i imena kaštaldi (castaldi – crkveni oci). Župnik Pavao Radetić potpisivao se kao parochus criquencensis.

Iz te knjige razvidan je troškovnik objeda na dan Sv. Trojstva, 11. lipnja 1775. Nedvojbeno je objed bio pripremljen za veći broj uzvanika. Tako je za jednog jarca izdano 7 L i 2 S, za vino 8 L i 4 S, za rižu 12 S, za papar 5 S, za maslac 1 L, za ulje $9\frac{1}{2}$ S te za kruh 6 L. Znači da je ručak ukupno stajao 22 libre i $32\frac{1}{2}$ soldina, tj $\frac{1}{4}$ forinta.

3. Matična knjiga vjenčanih, od 1738. do 1793.

Knjiga vjenčanih vodi se od 29. lipnja 1738. do 6. veljače 1793. i obuhvaća 19,5 listova. Od godine 1756. vođena je na latinskom jeziku. Knjiga vjenčanih počela se voditi po nalogu biskupa Benzonija, a na to ukazuje zapis na početku knjige: Letto 1738. Vrimē S. Visite P.P.C.C. Biskupa. (Kratica P.P.G.G. znači prečasnī presvjetli gospodin gospodin. Ispred imena plemića običavalo se dva puta staviti riječ gospodin.)

Prva dva vjenčanja upisana su sljedećim riječima:

Dan 29 Giugna 1738 ù Kotorù Pozakoni P. Mathej Paravich Kanonich Bakarski Petra Czara za Margarettu Matejcich S dispensum P.P.G.G. ù cetvertem kolenu svojbine Kumi bihu Giuraj Katnich, ý Stancko Czar MP

Letta 1738 ù Kotorù Pozakoni Pop Mikula Zorichich od Novoga Juru Tomsichya za kcher Ivana Filipa imenom Jellenu. Kumi bihu Mihovil Lovrich ý Ivan Tomsich Mpa

(kratica P. znači pop. a MP manu propria)

S vremenom uobičajeni je upis vjenčanja nešto izmijenjen te se dodaje da su mladenci po tri nedilje napovedani po običaju crikveničkom.

25
Tetala Roanoke, et Zoragoni, quod per
me Carolum Tobacum et per Rodolphum tam
ex Cafa Zelyianum, et Schoriba, et Clomij,
sive ad ingressu ad hanc Carolum Prigueni,
Ingenui Longule, Anni Indictionis viginti,
de in Nomine Christi rogatus sum.

Erogatio ejusdem Anni
1775

Alumina . . . 184 5/176 4 1/2

Perceptio 1776²⁶

Progratting
1946

Summa . . . 62. 8. 62. 14/2

1. Simonius Johannes Schomacher
 2. Maria Cornelia Michael Schomacher
 3. Hendrick Mathijs Mattheus
 4. Hendrik Mathijs Schomacher
 5. Maria Isabella Mathijs
 6. Gertje Mathijs Schomacher

Dan 17. dora Rozakoni P.P. Mikula
Zovichko dan Nangsa jakona tar-
visba i Marg Katarina Gar pidi,
perjane N.P. Jice P.P. Gna Ristkoma
i Zhar, i zito Kolone Sfinitsendi, a
to po pedono; Ezgromon Ovasom
i jakaron Kaveriblu.

a dan 17. 887a Rozakoni. P. Nikula
 Gornichio di Murago Antona Gasp.
 Ekhio, e Capella Brachio di Pappan
 gon Vis. 887a P. 887a Brachio
 u 278, e 279. P. 887a Kaurion
 a 40. P. 887a Gornichio di Murago Gasp.
 - Nikula, e 887a Gornichio di Murago.

Dan 14. 9. 1880. Pjotkonij Gharan Mikula
- Onichko i Bogorod, bezgus i kulon
- Fjilka i Katarina Paulica, pif. cer.
- Son Nils, zica R.R. Ma Fjilka
i zica i zica kolona pif. cer. a
to ma nedostaj. gajem berepm,
Matkion Beukon.

Plan 19: gornje Podgoricij i Plavnu
Mikulica Borich i B. Jovanova Katri-
vica i Katarina Jovanich i B.
a to isto su dajci, granom Olovom
i Platalom zvanu Ricken

Jan. 24. g. r. Dobakovič G. Mavro
Mikuloš Zorichis quara Beni-
cha i Katarina juman p. Djeper-
jom, Mib. Lica, i Koleni i Mui i Jan
Mavromur, Kurn Geger Zorichis
2. Jaraj, Mervijak.

Dan 2. p. goja Božkovič. G. Hovosa Mikula
Zoniches junija Velichich, i Maza
- iha zvaniches po tri Medich, zapanovi
vostik, Kirge 62 Mikula jupan, 26 gosa
paikamich.

天不假年

Dan ig. januara, Bogatonij 4.
Man Miskula Zorichib Fram
Brodickeis i Kiceja Borzija
Dipensum Nizica i Kiceja i Niza
Kiceja Kiceja Kiceja Kiceja
Kiceja i Matig Brodickeis.

Gan eg. ganwapa Bodaktonij Dan
Plan Wikala Zorichit Mathija
Borneja i Marjan Brodskobis
podpryemom Nioš Eed. P.D. Enas
Prijepaja Juriša Brodskog & B.
Molick i žene i Janu Kolenen
Cernomu kum bi gara Pernogaj,
i i vasi drackib.

Dan ig: jarwora, Profichonij Edim
 Klam Mikula Grichib, Iwan
 Profichewich, i Aniefa Katnib,
 Kura B i Iwan Katnib, i Marto
 Grachib.

8 56 9.
Dan 1. Febraua. Požurkoj Din Kuu
Mikela Jonichid, Ofica katnika i ku-
tariu Grachid, Haponidovsk pro br. No
delije, Kuu 62. Jakov Cpar, 2. jakov Dca

10: gora Pogostomi Djin Pan Mikula
 Gorodnitskiy na samom Nomonu to
 khor Nomi qauriba Ekiba gmetom
 mossarika hum bi juan for juanov
 o mikuliza
 o mikuliza o mikuliza Djin Djin Mikula

Jan 10: gwa. M'fahom d'ne
Torchick, Offa Lauriso, China, Pachina
Thomi, Kattiriso, gilleme, nium bi' L' Mi
Kutiga & Offa, 2. M'fahom M'fahom.
20 Jan. 20 Jan. 20 Jan. 20 Jan. 20 Jan.

Dan 16. sa 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844.

[illegible]

dan 18. gornu strazicu. Dan 19.
mikulko Gorkichu od Novogo Moskva
pismo Gorkichu uspešno nopo
vidno. 20. gornu strazicu a pismo
Gorkichu od Novogo Moskva a
10. gornu strazicu. 21. gornu strazicu
mikulko Gorkichu od Novogo Moskva

[illegible]

1812. gñs inq. Matrimonium Nicolaus Be-
nich & Ursula Rupp, pœcipis tenuis tenui-
tis. Nominibus hœ Salomon Sacer. Parochiali pœ-
teribus testibus videlicet Nicolao Suppan,
Celeroy, populo. & me Nicolao Jönich. 1812

Die 12 g613 ianrit Matrimonium Barcelonae
supponit Aellenia fornicis promissis lo-
ris deoralitatis, proventus testibus Maria
Benito caltrogi, populo. *Nicolaus Lemm*
Die 12 g613 ianrit Matrimonium Maras supponit
et uisula Bengaya promissis fornicis deoralitatis
testibus Maria Benito caltrogi, populo.

tioning in the Councils presently
talking. Adriano Luperon very popu-
lar. me. Nicasio Jonckheer. Barocka on the

4. Matična knjiga rođenih (krštenih), od 1738. do 24. veljače 1793. (od 1738. pisana je na hrvatskom jeziku, a od 1758. do 1793. na latinskom jeziku)

Prva krštenja u maticu krštenih od 1738. do 1793. upisao je pop Mikula Car na sljedeći način:

1738. Kerstise hcigi Antonu Lovricu u xeni nyega Barbara imenoyih marica kum petar S kotora mladi kuma mara Antonova kersti pop Mikula Czar

Dan 2. aprila kerstise sin mati Lovrinu y xeni nyega ursa imenu ye Stanko kum petar S Kotora mladi kuma Jegelena Carova krsti pop Mikula Czar

Kod prvog upisa krštenja nije upisan datum. Jedino se zna da je obavljeno prije 2. travnja 1738. jer je tada upisano drugo krštenje.

Upisi se vrše u redovima i upisuju osnovni podaci: datum krštenja (za koji se pretpostavlja da je većinom i datum rođenja), ime novorođenčeta, zakonitost, ime i prezime roditelja, ime i prezime kumova te iz koje su župe ako ne žive u Crikvenici. Crikvenički župnik ne upisuje redovito pri svakom krštenju svoje ime, a ni ime svećenika koji je obavio samo poneko krštenje, već upiše samo Parohus Bribiriensis, Noviensis, Fluminensis itd.

Od 1786. kod svakog krštenja, osim kućnog broja, svećenik upisuje u matičnu knjigu i ime naselja: Šupera, Sopaljska, Ladvić, Crikvenica, Katnići ili Dvorska, Kotor, Drenin, Dolac, Škiljani itd.

Krštenja iz nužde koja su obavljena od strane primalje (levatrix), 1792. godine ubilježio je administrator Emanuel Carina. Primalja ud. Ursula Kostrenčić 8. siječnja krstila je iz nužde Paulusa J., a 19. siječnja Sebastianusa C. Ti upisi započinju sljedećim rječima: *Baptizavit in casu necessitatis Levatrix va Ursula Kostrenchich filius...* Interesantan je zapis krštenja od 1. veljače 1792. godine. Krsni kum bio je prvi poznati crikvenički kirurg, pavlin Cosmas Mažr. To potvrđuje da je nakon ukinuća pavlinskog reda 1786. godine, kirurg Cosmas Mažr i dalje djelovao u tome kraju.

U matičnu knjigu krštenih godišnje je upisano od 4 do 54 djece. Teško je vjerovati da je nekih godina rođeno samo nekoliko djece. Razlog većih varijacija u broju upisane novorođenčadi najvjerojatnije je neredovito upisivanje u matičnu knjigu.

Upisom četvrtog novorođenčeta, koje je kršteno 24. veljače 1793., završava matica krštenih župe Kotor i župe Crikvenica. Od 23. ožujka 1793. vode se odvojene matične knjige za krštene, vjenčane i umrle, za razliku od zajedničke matične knjige župe Kotor i župe Crikvenica

28

Die 20 Julij Baptisata est filia legi-
tima Gregorij et Catharinae Conjugis
ejusdem, patrini fuerunt Josephus Sup-
pan et Catharina Kulentich. Nicolaus
Lorich P. loci.

Die 24bris Baptisatus est filius legitimus
Mathias Mathis, Beornjace et ejusdem conjugis
Margarite, patrini fuerunt Nicolaus Suppan
et Anna Bernjace. Nicolaus Lorich
P. loci.

Die 28bris Baptisatus est filius legitimus
Franciscus Joannis et ejusdem conjugis
Margaritae Oas, patrini fuerunt Josephus
Suppan et Margarita Tomisich. Nicolaus
Lorich P. loci.

Die 5bris Baptisatus est filius legitimus
Andreas Georgij et ejusdem conjugis Catharinae
Oas, levantibus patrini Nicolaus Suppan
et Margarita Kulentich Oas. Nicolaus Lorich
P. loci.

Die 11bris Baptisatus est filius legitimus
Mathias Joannis et Margaritae Kulentich
patrini fuerunt Jacobus Oas Manisich et
Margarita Kulentich. Nicolaus Lorich
P. loci.

Die 16bris Baptisata est filia legitima
Margarita Andree, et ejus conjugis Margari-
tae Kilijan patrini fuerunt Mathias Ki-
lijan et Margarita Kilijan. Nicolaus Lorich
P. loci.

1761

Die 9 Maji Baptisata est filia legitima
Margarita Gregorij et ejus conjugis Catharinae
Kilijan, patrini fuerunt Joannes Suppan et
Margarita Draich. Nicolaus Lorich
P. loci.

Die 16 Maji Baptisatus est filius legitimus Lucas
Georgij et ejus conjugis Catharinae Oas,
patrini fuerunt Nicolaus Suppan et Fran-
ciscus Oas. Nicolaus Lorich P. loci.

Die 29 Julij Baptisatus est filius legitimus
Petrus et Nicolaus Mathis et ejus conjugis
Margaritae Andree, patrini fuerunt Nicolaus
Suppan et Barbara Draich. Nicolaus Lorich
P. loci.

Die 7bris Baptisata est filia legitima Marga-
rita Nicolaj, et ejus conjugis Margaritae Kul-
entich, patrini fuerunt Nicolaus Lorich et
Anna Lorich. Nicolaus Lorich
P. loci.

1762

29

Die 11 Februarij Baptisatus est filius legitimus
Franciscus Francisci et ejus conjugis Margaritae
Matraki, patrini fuerunt Josephus Suppan et
Ursula Suppan. Nicolaus Lorich P. loci.

Die 6 Martij Baptisatus est filius legitimus
Mathias Francisci et ejus conjugis Catharinae
Georgij, patrini fuerunt Nicolaus Suppan
et Anna Kulentich. Nicolaus Lorich P. loci.

Die 8 Martij Baptisatus est filius legitimus
Gregorius Francisci et ejus conjugis Helenae Ma-
ris, levantibus patrini Josephus Suppan
et Catharina Manisich. Nicolaus Lorich
P. loci.

Die 9 Martij Baptisatus est filius legitimus
Mathias Mathis et ejus conjugis Margaritae
Beornjace, levantibus patrini Nicolaus
Lorich et Anna Kulentich. Nicolaus Lorich
P. loci.

Die 25 Martij Baptisata est filia legitima
Lucia Mathis, et ejus conjugis Ursulae Barac,
patrini fuerunt Mathias Brosicovich et
Ursula Beornjace. Nicolaus Lorich P. loci.

Die 29 Martij Baptisata est filia legitima
Maria Georgij et ejus conjugis Helenae Bro-
sicovich, levantibus patrini Nicolaus
Suppan et Anna Kulentich. Nicolaus Lorich
P. loci.

Die 23 Aprilis Baptisatus est filius Thomas
Francisci et ejus conjugis Luciae Matraki,
patrini fuerunt Nicolaus Suppan et
Helena Suppan. Nicolaus Lorich P. loci.

Die 28 Aprilis Baptisata est filia legi-
tima Helena Joannis et ejus conjugis Ma-
ris Lorich, patrini fuerunt Nicolaus Lorich
et Ursula Lorich. Nicolaus Lorich
P. loci.

Die 10 Maji Baptisata est filia legitima
Helena Vicentij et ejusdem conjugis Marga-
ritae Francich, levantibus patrini
Nicolaus Suppan et Margarita
Oas. Nicolaus Lorich
Baruchus Loci.

5. Matična knjiga umrlih, od 9. kolovoza 1738. do 4. veljače 1793. (na latinskom jeziku od 1757.)

Matica umrlih počinje bilješkom iz koje se vidi da se vodi po nalogu biskupa Benzonija:

Popisani Umrevsi ũ Gospodinu, Plovanie Katorske Biskupie Modruske, po zapovidi Prystloga i Precstoga: Gnā: Gnā: Ivana Antona De Benzoni, Biskupa Segnskoga, Modruskoga, ili Kerbavskoga, &c &c ũ Ste: Visite 1735.

Prvi upisi preminulih počeli su tek tri godine kasnije. Navode se prva dva zapisa:

Preminu od ovoga svita na 9. Augusta Toma Gersko i pokopan bi va Cimiteru leta 1738. Komu Bog Dusu pomiluy

Preminu od ovog svita na 16 Augusta Agnĳa Zorichich i pokopana bi ũ Cimiteru leta 1738 Koioy Bogu dusu pomiluy

Iz bilješke upisane u matičnu knjigu umrlih saznaje se da se dana 4. travnja 1777. godine u župi Kotor (Parochia Kotorensis) dogodila nesreća na moru. Od opasnosti utapljanja spasile su se četiri osobe, a utopile tri osobe (kraj župe Dobrinj).

Matična knjiga umrlih župe Kotor i župe Crikvenica završava 4. veljače 1793. upisom treće umrle osobe.

Od 1738. do 1793. godišnji broj umrlih kreće se od 2 do 48 župljana, a iz upisa se tijekom vremena može saznati i mjesto ukopa.

Do požara u Kotoru 1776. umrli iz gornjih sela (Drenin, Vidi, Lončari, Ladvič, Dolac, Šupera), tj. Gornjeg kraja sahranjivali su se u Kotoru (va cimiteru sv. Šimuna ili polli sv. Patrona). Stanovnici ribarskog naselja Pétàk te zaselaka na obronku brijega Veli Bok, tj. Benića i Katnića (danas Dvorska), pokapani su kod Pavlina (va cimiteru polli fratar ili crikve polli fratar), a oni iz Sopaljske i Gorice kod kapele sv. Antuna Padovanskog (cimiter polli sv. Antona), i to na mjestu gdje se danas nalaze stepenice i prostor ispred crkve.

Ugledni i imućniji mještani pokapani su u samoj pavlinskoj crkvi, i to u raku pred oltarom sv. Katarine Sienske (danas oltar Blažene Djevice Marije). Ovakav je grob 1734. godine stajao 10 dukata, što se plaćalo odjednom, a kod svakog ponovnog otvaranja platio se još jedan mali dukat.

Najvjerojatnije su nakon požara u Kotoru (1776.) sva spomenuta groblja napuštena. Kotor gubi svaku važnost, a razvija se naselje uz more – Crikvenica. Nova župa ima jedno zajedničko groblje za sva naselja, cimiter Pod ulikvinami ili ulikvami. To groblje počelo se koristiti krajem 18. st. a nalazilo se na mjestu današnjeg kupališnog perivoja (iza glavne pješčane plaže).

origines nigræ 780
Die 10 Augusti obiit Anna filia Jacobi et
Anna sors puerorum ejus corpus
sepultum est in Coemeterio Scti Simonis.

origines nigræ 781
Die 10 Julij obiit in Tiro Magdalen
Briggenia Die 22 Augusti obiit in Tiro Magdalen
Nro spf. Lena Vidua spf. Vincentii Malachisch
annorum incisa 63 proposita spon-
det sed non dedit. Postea Lazarum
post excoerperem Joannem mortuus
ejus corpus sepultum est in Coemeterio
Scti Simonis.

origines nigræ 782
Die 10 Julij obiit in Tiro Magdalitha uxor Joannis
Johannis annorum incisa 63 proposita spon-
detamentis multum Nro Alsidio Alunari
quodam quibus corpus sepultum est in Coemeterio
Scti Simonis.

origines nigræ 783
Die 13 Julij obiit in Tiro Maria Vidua
spf. Stanislaus epas annorum incisa 78
proposita spon. dedit. per me Franciscum
Chikuleich Lazarum loci ejus corpus
sepultum est in Coemeterio Scti Simonis.

origines nigræ 784
Die 29 Julij obiit in Tiro Joannes filius Nicolai
Johannis annorum incisa 27 proposita spon. dedit
per me Franc. Chikuleich Lazarum loci ejus
corpus sepultum est in Coemeterio Scti Simonis.

origines nigræ 785
Die 1 Aug. obiit in Tiro Anna filia spf. Nicolai
ejus Vidua obitu epas annorum incisa
17 proposita spon. dedit. per me Franciscum
Chikuleich Lazarum loci ejus corpus sepultum est in
Coemeterio Scti Simonis.

origines nigræ 786
Die 9 Julij obiit in Tiro Agathina filia Petri et
Magdalitha Malachisch incisa 17 proposita
spon. dedit. per me Franc. Chikuleich
Lazarum loci ejus corpus sepultum est in
Coemeterio Scti Simonis.

origines nigræ 787
Die eadem obiit Lidovica Joannis filius
Petrilichus Nro Innocentii, et Anna Theresia
Friedrich mensis unius, deditur 20 ejus corpus
post sepultum est in Coemeterio Scti Simonis.

origines nigræ 788
Die 10 Julij obiit in Tiro Vincenzia filia Joannis
Joannis annorum incisa 27 ejus corpus
sepultum est in Coemeterio Scti Simonis.

origines nigræ 789
Die 22 Julij obiit in Tiro Agnes filia Petri
et Joannis proposita spon. dedit. per me Franc.
Chikuleich Lazarum loci ejus corpus
incisa 28 ejus corpus sepultum est in Coemeterio
Scti Simonis.

origines nigræ 790
Die 1 Julij obiit a Baptismo Magdalena filia
Joannis spf.; Johanne ejus corpus sepul-
tum est in Coemeterio Scti Simonis.

origines nigræ 791
Die 1 Julij obiit a Baptismo Andree filius
Jacobi Dactrich ejus corpus sepultum
est in Coemeterio Scti Simonis.

origines nigræ 792
Die 10 Julij obiit a Baptismo Andree
filius Matthei Schizjanus ejus corpus
sepultum est in Coemeterio Scti Simonis.

Prema rukopisu Antuna Rigonija, protokol je završavao popisom stališa duša. Zahvaljujući tom popisu Rigoni ukazuje da je 1736. kotorska župa imala 1534 duše, a 1784. godine 1041, dakle 493 duše manje i smatra da je to vjerojatno bila posljedica nekih epidemija jer je životni vijek u to vrijeme bio relativno nešto duži. Međutim, sada u matičnoj knjizi nema popisa stališa duša. Na to je već 1941. ukazao Ratimir Gregurić u svome rukopisu Građa za povijest Crikvenice: Pregledao sam protokol mnogo puta, listao list za listom, pazio na svaku bilješku, no nikakvog stališa duša nisam našao. Moguće je isparan i ukraden?

Zaključak

Prva matična knjiga župe Kotor i župe Crikvenica (1735.-1793.) zajednička je knjiga krizmanih, blagajničke knjige, knjige vjenčanih, krštenih i umrlih. Za proučavanje povijesti 18. stoljeća ta matična knjiga pruža dragocjene podatke i nove spoznaje o ondašnjem životu u crikveničkom kraju. U ovom radu, osim kratkog prikaza svih djelova matične knjige, pridaje se pozornost i kretanju broja krštenih i umrlih župljana te bilješkama kao značajnom segmentu matičnih knjiga. Nadamo se da će neka daljnja istraživanja u potpunosti sagledati taj prvorazredni povijesni izvor.

Literatura i izvori

Bakašun, Vjekoslav (2005.), Povijest primaljstva u Kostreni, u: Život, kultura i povijest Kostrene, ur. S. Vranić, Zbornik Katedre čakavskog sabora Kostrena, Kostrena: Katedra čakavskog sabora Kostrena, 31.-66.

Bašić, Martina (2009.), Crikvenička toponimija, Folia onomastica Croatica 18. Poseban otisak, Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti

Bertoša, Miroslav (2000.), Matične knjige – arhivsko vrelo o demografskim previranjima predindustrijske Europe, Vjesnik DAR, 41-42:315.-351.

Bogović, Mile (2000.), Izgubljene matične knjige u biskupijama Senjskoj i Modruškoj ili Krbavskoj do 1946. godine, Vjesnik DAR, 41-42:411.-433.

Car, Andrea; Malatestinić, Ivica; Starac, Ranko; Škrgatić, Sanja; (2008.), Crikvenica - Kamik, more i čovik, Crikvenica: Grad Crikvenica, 17.

Čučić, Vesna (2005.), Dubrovačke matične knjige – dragocjen izvor za povijesna istraživanja, Arhivski vjesnik, 48:45.-54.

Fatović-Ferenčić, Stella (2000.), Matične knjige kao izvor za proučavanje hrvatske medicinske baštine, Vjesnik DAR, 41-42:353.-360.

Gregurić, Ratimir (1941.), Građa za povijest Crikvenice, Zapisi – pismena priopćenja, Osobna arhiva Slavka Matejčića, Crikvenica

Habek, Dubravko (2008.), Povijest primaljstva, porodništva i ginekologije bjelovarskog kraja, Bjelovar: Grad Bjelovar, Bjelovarsko-bilogorska županija, Čvor d.o.o.

Jelinčić, Jakov (2000.), Neke bilješke u matičnim knjigama istarskih župa, Vjesnik DAR, 41-42:451.-481.

Matična knjiga župe Crikvenica (župa Kotor) 1735.-1793., Riječka nadbiskupija, Državni arhiv Rijeka, CD ZM-34J/249.

Modrušan, Martin (2000.), Matične knjige kao izvor informacija s posebnim osvrtom na bilješke na marginama, Vjesnik DAR, 41-42:441.-449.

Rigoni, Antun (1914.-1941.), Spomenica župe Crikvenica, rukopis, Arhiv Župne crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije u Crikvenici

Senčić, Albino (1996.), Dobrinjske matične knjige, u: Zbornik o Dobrinjštini, sv. 2, ur. M. Radić, P. Strčić, J. Žgaljić, Rikard Žic, Rudolf Žic, Krčki zbornik, 35:49-56.

Senčić, Albino (2000.), Zbirka matičnih knjiga državnog arhiva u Rijeci, Vjesnik DAR, 41-42:385.-391.

Škrobonja, Ante (2000.), Neke karakteristike mortaliteta u župi Klana sredinom 19. stoljeća, u: Medicina zavičaja, Rijeka: Express digitalni tisak d.o.o., 111.-124.

Tomašević, Luka (2010.), Povijesni pregled župe, u: Gala-Gljev, Župa Svih Svetih, ur. L. Tomašević, Split-Gala: Franjevačka provincija Presvetoga Otkupitelja, Kačić, Split - Župski ured Svih Svetih Gala-Gljev, 26.

Summary

Prof. dr. sc. Aleksandra Frković, Crikvenica, medical doctor

THE FIRST REGISTRY BOOK OF THE PARISH OF KOTOR
AND PARISH OF CRIKVENICA, 1735 - 1793

The first registry book from the parish of Kotor from 1735 and the parish of Crikvenica was saved from a fire, which in 1776 swept through Kotor and destroyed the rectory. Kotor lost all its importance and developed as a settlement along the sea, Crikvenica also established a new parish. The book consists of five parts: books of confirmation, accounts books, books of marriages, births (christenings) and deaths. It is written in lines firstly in Croatian, and from the second half of the 1750s in the Latin language. The registry book from the parish of Kotor and parish of Crikvenica is stored in the Archdiocese of Rijeka, and according to available data it has yet to be completely researched.

Keywords

Parish of Kotor, parish of Crikvenica, first registry book